

## N E M Z E T I

## T Á R S A L K O D Ó

Május 17dik napján 1836.



## NEMES JÓLTÉVŐSÉGI ANATOCISMUS.

Sz. Keresztúr 1836. Szász-váraszi cs. kir. postamester Tekintetes Nagy Solymosi *Koncz János* úr az unitaria valláson lévő collegium és gymnasiumok különös gondoskodásu's nemes intézetü jóltévője — még a' mult 1832-dik esztendő septembere 12dik napján költ adományi rendelete szerént, a' sz. kereszturfalvi unitarium gymnasium számára 1000 az az: ezer váltó rforintokat ajándékozván, olyan meghatározott rendszabályt tett ajánlata mellé, hogy 40 esztendőknék lefolyása előtt, ezen capitalis semmi szin alatt valami végre ne fordittassék, hanem 6 procent interesre, a' gymnasium legközelebbi előljárói közzül kinevezendő 's halálok után mások által felváltandó 5 biztosok által kiadattatván, évenként szakadatlanul az interes is a' tőkéhez csatoltassék, és így az interesnek interessével is szaporíttatván, 's egy szembe tűnhető szép summára nevededvén, 40 esztendő mulva, a' mingyárt tisztelettel említett adományozó urnak ez után köz tudatra adandó más testamentuma szerént, fordittassék bizonyos számu szegény sorsu, de mind tanulásban, mind erkölcsökben magokat kitüntetni és megkülönböztetni törekedendő ifiak segedelmezésére, úgy nevezett

proemium gyanánt. — Ezen kegyes adományi rendelet hogy nem akkor, mikor költ, hanem most tétetik ezen *N. Társalkodóban* köztudatra: annak bizonyos és itt mint egy mentségül előszámláltatni nem szükséges okai lévén, — ezennel úgy fejezi magát a' közlő, hogy annak köz hírlapozása, 's egy azért mutatandó hálául, mind a' gymnasium mind az illető közönség nevében tétetett köszönetnek kijelentése most sem késő — nem lévén késő a' jótéteményt — kivált az ily messze terjedőt — akarmikor meghálálni. —

E' szerént 1832ben september 12ken költ ugyan az adományozó rendelet, de egy itt kifejezteni nem szükséges környülmény miatt, annak még két esztendőkre vissza-felé ható ereje lévén: az 1850dik év september első napján kezdődik az irt capitalisnak anatócismus szerénti kamatozása, és tartani fog az 1870dik év septembere első napjáig. — Boldog Isten! mü akkor talám mindnyájan, kik ezen lapot olvassuk, de a' kik nem olvassák-is, ha velünk egykoruak — sőt a' mostani ifjuságnak is egy része — a' porban fogunk fekünni, 's így ezen kiterjedett czélu adománynak vég kimenetelét nem láthatjuk, hasznát nem érezhettyük!! De hát azért kissebbnek kelle lenni hálás érzésünk mértékinek? — látni, és érezni fogják unokáink, a' kikért éppen úgy munkásnak kell lenni az emberiségnek, mint a' nyomba következő generatioért. — De kijelentve 's így tudva lévén az, hogy az adományozó úr az említett oskolák felsegállése végett nem csak a' jövendőért, hanem a' jelenkorúakra nézve is gondoskodott 's gondoskodik oly formán, hogy jótévéssége gyümölcsét a' mostaniak is kosztolhasák: — nincs semmi kifogás egy ily messze nyújtott tervnek szépsége és dicséretessége ellen. — Ha valaki egy esztendőben elvetett 's ugyan ab-

ban értségre is jutott és megaratott gabonájából készült kenyérral, eledellel, az éhezőt megenyhítvén, táplálván, hálás köszöneteket hall érette, 's ha ez előtt két három évvel plántált szőlője borából másokat megvidámitván: e' béli öröme a' vidámitattak által megkettőztetik: — nem éppen úgy tarthattuk-é méltó emlékezetben azt is, a' ki ez előtt 40 vagy 50 évvel egy kedves izü és tartós gyümölcsöket termő fát plántálván, vagy oltással nevelvén: mű használlyuk, mű szedjük nagy bőségben annak messze terjedt ágairól a' gyümölcsöket, midőn a' plántáló már nincs az élők között? — nem így vigasztalya-é Virgilius is a' sok időre termő 's későn használható gyümölcsfa plántálóját: *carpent tua poma nepotes.* — Az az egy szem makkból nevedett és századokkal birakozó tölgy-fa, mely messze terjedt ággaival, leveleivel egy nyári hévségbeni utazásunkban frissítő árnyékával megenyhitt, vagy egy zápor sujjától megoltalmaz — ha kérgibe belé nőve vagy vésve mutathatná annak nevét, a' ki őtet vagy ültette, vagy gyenge korában, — míg megerősedett — oltalmazta: nem gerjedne-é valami hálás emlégető indulat bennünk iránta? —

Nekünk többnyire azokból és azok által kell élnünk, a' miket érettünk eleink tettek, vagy miveltek. — A' mit mivelünk, magunk kevés hasznát vesszük, mert éppen arra fordított munkáságunk elváslallya életünket, hogy ne használhassuk azt; a' mit tettünk: — ha tehát eleink munkálkodtak érettünk, nekünk is hasonlót kell tennünk utóinkért. — Sőt ha ők oly keveset tettek is, hogy nem vagyunk vele megelégedve: példájok után nem illő tunyáknak lennünk, hanem többre kell törekednünk. — Ezen szegény gymnasium most 40 esztendőös! — milyen szerencsés

volna, ha kezdetében valaki ehhez hasonló intézettel bár ekkora adományt teszen vala! — most tíz ezer forintya volna ezerből: — vagy ha ennyi nem is a' közbe jött pénz csökkenési időfokok miatt, — de csak ugyan nem volna ily szegény capitalisra nézve!! — A' Jésus a' mustár maghoz hasonlittya a' menyországot, 's így akarmely más kicsinből nagyra nevedő dolgokat — a' mustár maghoz, mondom, mely ha nállunk a' klima miatt nem is, de napkeleten a' madarak fészkeit megbíró nagy fűvé nevedik, azután pedig szinte élő-fává terjed és erősödik. — A' menyország, és az emberiség gyarapittására, boldogittására intézett tervek 's azoknak telyesedésig vitele között nem sok különbséget tartva, azt mondhattuk, hogy a' tisztelt adományozó úri-lyen sok időkre termő élő-fát ültetett — ilyen mustár magot plántált — ilyen százados tölgy-fát gyökereztetett az említett capitalissal, mellyért ámbár ezen csekély rendekben a' köszönet részünkről már meg van téve: de hogy maradékaink közzül is, kik 40 esztendő mulva ennek gyümölcsét megszedik, valaki ezt megtegye, így kiálthatunk-bé a' jövőndöbe hozzájuk a' poétával.

*Exoriare aliquis nostro de pulvere praeco!*

*Qui benefactoris tumulum cum gratibus auge!*

Mennyiségre 's kiszabott időre nézve nagyon különböző, de a' kitüzött czélban hasonló tartalmu alapítványt olvastam egy Magyarországi hírlapban is 1826ban, t. i. a' Néhai Nagy Méltóságú Kir. Tanácsos Vajai Vay József urét, a' ki a' Sáros Pataki ref. collegiumnak (melynek Fő-Inspector Curátora 's mindenkori elémentére 's virágzására érdekesen törekedő atya volt) tíz ezer váltó rforint legatumot hagyott olyan kifejezett feltétellel, hogy csak 100 esztendő mulva fordíttathassék tetszés szerént a' collegium hasz-

nálatára: addig pedig 5 procent kamattal, 's az  
 interesnek is interessével szakadatlanul szaporit-  
 tassék. — A' Wanderer nevü német hirlapban  
 ennek felszámittása azután csak hamar ki is jött,  
 's a' következő resultatumot közölte rolla: a' tiz  
 ezer rforint tőke 5 procent kamattal, 's kamat-  
 nak kamatjával tészén tiz esztendők mulva 16,288  
 f. 45 xr. — husz esztendők mulva 26,532 f. 21  
 xr. — harmintz esztendők mulva 43,217 f. 27 xr.  
 — negyven esztendők mulva 70,596 f. 28 xr. —  
 ötven esztendők mulva 114,627 f. 9 xr. — hat-  
 van esztendő mulva 186,715 f. 18 xr. — hetven  
 esztendő mulva 304,159 f. 21 xr. nyoltzvan esz-  
 tendő mulva 495,410 f. 12 xr. — kilentzven esz-  
 tendő mulva 806,976 f. 30 xr. — és a' századik  
 esztendő bételésivel 1 millió 314,446 f. 33 xr.,  
 mely az említett tiz ezer forint tőkéből szárma-  
 zand. — Ily temérdek nevededést, egybevetve a'  
 magvával — a' tiz ezer forintal — nem nevez-  
 hettyüké ezt is csak egy mustár magnak! — A'  
 jelen esetre nézve a' közlő nem tizedenként, ha-  
 nem a' 40 esztendőt sorra vévén, külön külön  
 kidolgozta anatocismus szerént, hogy minden esz-  
 tendőben mi az interes, és interesnek interesse,  
 's így minden esztendőben mennyivel nevededik  
 a' capitalis, szoros számvetési pontossággal ki-  
 terjesztvén számittását a' krajtzárookra is, sőt a'  
 tört számokat is — a' hol magokat kiütötték —  
 el nem mellőzvé; melynél fogva ki jött az,  
 hogy az említett ezer rf. 40 évek bételésével ten-  
 ni fog 10,285 rf. 29 xrt, a' mint ezen ide füg-  
 gesztett számolási sorozat mulattya.

Eszteendő	Capitalis az utánna tett interessel nevelve		Interes		Eszteendő	Capitalis az utánna tett interessel nevelve		Interes	
	Rf.	xr.	Rf.	xr.		Rf.	xr.	Rf.	xr.
1	1000	—	60	—	21	3207	5%	192	25%
2	1060	—	63	36	22	3399	31	203	58
3	1123	36	67	24	23	3603	29	216	12½
4	1191	—	71	27%	24	3819	41½	229	10½
5	1262	27%	75	45%	25	4048	52	242	56
6	1338	13	80	17½	26	4291	48	257	30½
7	1418	30½	85	6½	27	4549	18½	272	57½
8	1503	37	90	12%	28	4822	16	289	20%
9	1593	49%	95	37%	29	5111	36	306	41%
10	1689	27½	101	22½	30	5418	17%	325	5%
11	1790	50	107	27	31	5743	23½	344	36
12	1898	17	113	53%	32	6087	59	365	16%
13	2012	10%	120	43%	33	6453	15	387	11½
14	2132	54½	127	58%	34	6840	26½	410	25½
15	2260	53	135	39	35	7250	52	435	3
16	2396	32	143	47½	36	7685	55	461	9%
17	2540	19½	152	25	37	8147	4%	488	49%
18	2692	44½	161	33%	38	8635	53%	518	9%
19	2854	18%	171	15%	39	9154	2%	549	14%
20	3025	33%	181	32	40	9763	17	582	12
						10,285	29	—	—

Koronka József.

**Jegyzés:** Akármely tőke summának akár minő kamatra, és akárhány eszteendőkre való nevedését, midőn a' kamatok is minden eszteendő végével tőkévé válnak, sokkal könnyebben fellehet számítani a' logarithmók segítségével.

Ha a' Tőke summa = T a' kamat-száztol = k, az eszteendők száma = e leszen a' tőke kamatjával bizonyos eszteendők mulva =  $T \times \left(\frac{100+k}{100}\right)^e$ , e' szerént 1000 forint 6 procentre 40 eszteendő mulva =  $1000 \times \left(\frac{106}{100}\right)^{40}$ ; vagy loga-

rithmokban:  $\log 1000 + 40 \times \log 106 - 40 \times \log 100$ : ha ezen logarithmusokat a táblákban felkeressük lézen  $= 3 + 40 \times (2,0255059) = 40 \times 2 = 4,0122360$ . — Ezen logarithmnak pedig a táblákban megfelel  $10,285 \%$ . — És éppen annyi bajjal lehet 1000 vagy 10 ezer forintnak 40 vagy akár 400 esztendőkre való nevedését is akár hogy kamatra kiszámítani. A fennebbi fáradságos számítás azokra nézve közöltetett, kik a logarithmokhoz nem értenek.

## UTAZÁSI LEVÉL-TÖREDÉK!

Lugostól Temesvárig a Bánságban.

(Temesvár. 1835. Julius 28kán.)

BCU-Cluj / Central University Library Cluj

Mióta a hegyek között fekvő Bánsági határőri katona vidéket elhagyám tudósítalak még egyszer ezen boldog hely népetlen és tunya művelésü állapotjáról, ma Kostyit és Belinezet elhagyám, de nyugtalanságom folyton tart. Ezen faluk középszerű nagyságuk; felosztásuk igen rendez és ügyes, de házai, mint az említetteknek, igen faragatlanok, annyival inkább belfelükbe szinte csak szemét van. Lakóji Oláh Jobbágyok, 's a földművelést igen kevesbe veszik. Határuk elég nagy, de ennek csak egy picziny részit művelik. A gabonát itt is barmok nyomják ki, 's a zab itt is buglyákba senyved a mezőn. Ezen búza nyomatás módját ugyan itt nem lehet hibáztatni, mert a Jobbágyok bár mily restül művelik is földöket, az igen bőven fizet nekik, úgy hogy ők azt alig lennének képesek kicsépelni, hanem lehet hibáztatni bennök azt, hogy ha ily bőven terem gabonájok, miért nem érik azzal-

meg egy egész évig? vagy is inkább: miért adják el mikor kezükbe van, 's miért pazérolják oly bőven?

De barátom! minden rossz közt van egy kis jó is, 's mihelyt Kizetót és Topojpiczot elérém ezt mindjárt tapasztalám, 's egy kisség ocsudni kezdék azon szomorúságomból, melyet ezen boldog föld rossz miveltetése rám hozott vala. Ezen két faluban Ráczonek laknak 's igen csinos, külső- és belsőjü házaik körül szinte élet látszik, 's csak egy kissé különböznek az erdélyi szász faluktól egyébaránt igen rendes és széles utszáji vagynak. Rékás igen nagy falu, egészen a' Fiscusé, melyet díszesít egy nagy udvarház, melyben a' tömérdek gazdaságra felügyelő tisztek laknak. Ennek is felosztása igen rendes. Lakóji szorgalmas ráczonek. Izdevény hasonló ráczonek falu és végre Remete egészen négyszegű, három utsza megy át rajta, és ugyan annyival vágatik keresztbe, de ezen szép fekvésű falu lakóji oláhok és tunyák, házaik ismét csak rosszak és aprók. — Mindezen említett faluk igen sik helyen fekszenek, 's határain igen sok helyt láthatni erdőt.

Ezen említett faluk rendes és ügyes felosztásuk oka az Ifjuság, mert ezek csak 112 évvel ezelőtt kezdődtek épülni, mikor a' formára is volt egy kis vigyázat, az addig lefolyt idők pedig ezen boldog földnek igen nagy Ellenségei voltak, mert a' Törökök miután ezen egész Bánságot Magyarország nagy részével a' nagy Zulejmán alatt 1541ben Török Száncsakká változtatták, 125 évig mig birták semmi mivelést rajta nem tettek, pusztán és mocsárosan hagyták, 's miután ez VI Károly császár alatt tőlök 1616 elfoglaltatott hason állásban volt hagyva 107 évig, midőn egy gróf Mercy d' Argenteau nevű generál a' bécsi udvari Kamarának felterjeszté-



vén ezen szűz és miveletlen hely népesíthetésit ő maga ennek Eszközlőjivé nevezetett. — Ezen szorgalmas gróf legott 1723 német gyarmatokkal megtölté a' temesi Bánságot; 's néhány évi adószabadság mellett igen nagy földrészeket adott nékik, úgy hogy máig is számtalan 56 holdu jobbagy telkek vagynak. A' következő évben is sok ily telepeket hozott ide 's kiszttette 's földmivelésre és szorgalomra.

Ezek után csak hamar az olaszok nagy számmal jöttek ide, a' máig is nagy jövedelmet hozó Riskása termesztést divatba hozták, 's mindent megtanítottak termesztésire.

Az említett Generál 1736ba Selyem bogarakot is hozott ide, hogy a' Selyem-termesztést létre hozhassa, de a' következő Török had azt semmivé tette; 1765. b. e. Maria Theresia ezt ismét behozatta, 's Ilik József ezt az egész határőri vidékre kiterjesztette a' tapasztalt olaszok tanátságból, 's mindent ezen mellékes nyereségre biztatótt, melyért milliónyi eperfák ültettettek, melynek nyoma máig is áll, 's a' Káránsebestől Orsováig menő út széle mindenütt egész 11 mföld hoszába eperfák közt megy, melyet már sokszor említék, de okát ezeknek csak most adám.

1783ba Ildik József alatt a' pamut tenyésztés megpróbáltatott, mely azután is sokszor, 's legutoljára 1811be Báró *Duca* által ismételtetett, de siker nélkül mindenkor.

Az itt volt, 's máig is igen tömérdek nagyságu mocsárok szárítása 1807 óta nem keveset haladott, 's már sok száz ezernyi kiszáritott föld használható, melyet eddig viz fedezett, csak a' lenne ki mivelje. —

A' Természet ezen földet egy oly nemzetnek látszék adni akarni, mely a' szorgalom utáni jutalmat igen könnyen felkapva iparkodjék még szor-

galmasb lenni. Ellátá ugyan is mocsárokkal, de csak azért, hogy a' nép észre véve magát, ezen egyenes helyre csatornákat húzzon, 's azokat bele vegye, 's a' kiszáritott mocsárok helyeit szorgalmasan mivelje, a' felesleg jövedelmet a' mocsárokból öszvesített csatornákon vigye tovább, és adja-el. Az első elrendeléséből a' természetnek egy igen kevés lépés meg van téve, példája ennek a' Temesvártól Becskerekig 6 m.földre nyúló fennemlített generál által ásatot *Béga* csatorna, 's a' Temesbe szakadó 4 m.föld hosszúságú *Berzáva* csatorna, de ezek csak kezdetek, 's igen csekély dolgok azokhoz képest, miknek kellene lenni. A' 2dik elrendeléséből a' természetnek még csak kevés lépés van, a' földmivelés t. i. mind a' száraz földeken, mind a' mocsárokból azzá letteken a' lakosok kevés száma, 's még is restsége miatt oly alant áll, hogy a' 3dik lépésre t. i. a' felesleg jövedelem kivivésére igen kevés mód lehet, még is a' földes urak helyes, és a' jobbágyok helytelen gabona eladásaikból északi Magyarország, Ausztria, sőt némelykor még Olaszország is részesül, pedig mily alant áll a' földmivelés, és mily ritkák a' faluk ezen paradicsomnak megvetett alapján? Hát ha még szorgalmason miveltenék mennyi jövedelmet be nem húzhatna? Hát ha még a' mellékes termések is ide járulnak, mint p. o. a' derék törökbuza, az 55,438 hóldföldön termő jó asztali bór, sok dohány, len, kender, riskása, gyümölcs, különösen tömérdek szilva, mekkorára nem mehetne ezen föld gazdagsága, és népesedése?

A' selyem tenyésztés valamint a' méh szaporítás és birka tartás, 's az ezeknek szükséges lóhier nagy divatuk kezdettek lenni. — Bár valaha mindezek sikeresen és szorgalommal miveltenének !! Ólellek.

*Gálfi Mihály m. k.*

## KÖZNÉP- MŰVELÉSI INTEZETEK.

Nem rég olvasám az Erdélyi Híradó egyik számában a' Sárpataki oskolai intézetröli tudósítást. Mint minden jó hazafit engem is' örömmel illetett az, tiszteltem, becsültem gr. Teleki Lajos úr közhasznu munkásságát. De éppen ezen érzet 's nem amaz érdemből levonni akarás indit eme felszóllalásra: Helységünkben jóval már az előtt új oskolai intézet létesítetett. Akkor 's az után is több izben elhangzott már az erröli tudósítás a' Pesti Honművész számaiban; de hazám iránti hálátlanságnak tartanám, annak emlékét nagyon összesorítva bár 's ha csak a' példáért is szinte egyetlen egy honi magyar folyó iratunkban a' N. Társalkodóban is meg nem eleveníteni.

Több mint három évvel ez előtt itteni birtokos és egyházi fő felügyelőnk, idősb méltóságos Zeyk János úr névről alig esmért oskolánknak új, idő szellemi korszakot csinála. Legelőbb is egy innepélyes hatás beszédet tartván a' község előtt a' templomban, a' nevelés hasznairól, más nap mindjárt össze iratá a' tanulható gyermekek 's ezt követett vasárnapon mar a' régi két három helyett, mint egy negyven gyermekek innepi szertartással jelenének-meg az O. mester követése mellett a' templomban, rendelt helyeiken; hol egy a' nevendékekhez intézett serkentő beszéd után a' kezdő könyveket mindnyájának maga a' mlgos fő felügyelő úr ajándékban kiosztván; az oskolai, maga által készült rendszabásokat felolvastatá, melyek vidéki esperesti helyben hagyással is megvalának erősítve 's melyek tágasabb terjedelmű tartalmának igen rövid kivonatja imez: Az oskolai év kezdődik sz. György 's végződik sz. Márton napkor. — Minden alkalmas gyermek hat évesen kezdve tizenkét éves korig, és így hat

évig tanulni köteles. A' köznép művelési tanulmányok hat évre felosztva bevégeztetnek. — Akkor a' felsőbb iskolákra alkalmasak 's hajlandók segedelmeztetnek. — Minden tanuló gyermek évenként jutalmat kap; a' jobbak, 's legjobbak tetemesebbeket. — Más nemzet 's vallásbeliek is hitvalláson kívül mindenre 's különös magyar nyelvre tanítatnak 's csupa magyar nyelv tanulásaért jutalmul fejenként ezek egy egy ezüst forintot kapnak. — Minden év májussában ünnepélyes közvizsgálatok (censurák) tartatnak {a' templomban 's azt az udvari kertben gyermeki köz multság vendégség követik. A' szülék megyei t. Tisztség útján is gyermekeik tanítására kényszerítetnek. A' két nembeliek külön tartatván, a' leányákra az O. mesterné is felügyelni köteles. — Az erkölcsi nevelésre gond fordítatván, minden ünnepnapokon tartoznak páranként nembeli külön szakaszokban O. mestertől kísértetve a' templomban megjelenni, énekelni, 'sat. Szün időben is, vasárnaponként a' már tanultak ismétlésére feljárnak az iskolába. — Már első évben az irt módon megtartattak ezek. A' közvizsgálaton, mely a' kivirágozott templomban a' fő felügyelő Uraság által meghivatott több vendégek 's vidéki esperestünk jelenlétében ünnepélyes szertartással ment véghez — olvasáson kívül, hitvallás, honi történetek 's föld leírásból is jeleskedtek 's éneklésen kívül elő utó beszédekkel is kitüntetéek magokat. a' nevendékek 's a' fő felügyelői udvari szilvás kertben muzsika mellett megvendégeltetve, végül késő estig mulatoztak. A' tanulmányokat többnyire maga, a' mlgos fő felügyelő úr adta, adja-ki írásban; míg nyomtatásban tehetné, célja szerint. A' tanító O. mester is évenként a' fő felügyelő úrtól jutalmat kapván, iskolai, intézetünk a' tisztelt Uraságnak nem csak szor-

gos felügyelése alatt, de több költségeiben is áll. Kinek fő felügyelői szorgalma 's némi költségei által nem csak oskolánk; de szinte egy századig csonkán állott tornyunk is az Öröklétü dicsőségére 's vidékünk díszére szinte egy év alatt felemelkedve, már készen is áll; 's épülendő új oskola házunkal rövid időn a' lankasteri tanítási mód rendszer is létesülend.

Vidámon ömlöngenek Marosunk hullámai e' két testvér, helvetiai vallás-tételt követő intézetek partjai mellett. Áldás hamvaikra, magokra, a' nem önségeknak, hanem a' közérdeknek élő-honfiaknak! Bár honunk több vidékei hasonló tudósításokra hasonlóúl viszhangozhatnának! Kutyfalván. Aprilis 30kán 1856.

*Domokos György m. k.*

BCU Cluj / Central University Ev. ref. Pap.

## A' J U H O K R Ó L.

A' Juhak nemesítésére, 's az abboli tiszta jövedelem nevelésére semminek sincs oly hatás befolyása, mint a' juhoknak az ő testek 's gyapjak különbsége szerént való kiválasztása, 's azoknak minémúségek szerént külön csapatokra való osztása — classificatioja. Kevesebb költséggel 's rövidebb idő alatt közeledik ezen úton minden juhos gazda maga idealja fő pontjához. A' juhok fülei jegyzéseivel akár mikor kilehet a' rosszakat mustrálni, ki lehet választani a' legezélarányosabb párosításokat, meg lehet esmerni a' gyapju valódi becsét, 's annak híjánjait. Ha a' jubnyirés az elrendelt osztályok szerént esik, 's a' mocskos, durva vagy hibás részek a' jobbtól külön választatnak így a' vásáros könnyen megitéli a'

gyapju valódi becsét, 's a' kevés közbe elegyített rosz nem nyomja le az egész gyapju árrát. Austria, Silesia és Saxonia főként a' juh nyájak osztályozásának (classificatio) köszönheti juhai mostani becsét. Ha csak a' nyiréskor választatik külön a' rosz gyapju a' jobbtól, 's nem magok a' juhok osztályoztatnak, azzal a' szaporodás nemesítése semmit sem nyer. Ezen nevezetes munka végbe vitelére, melynek legjobb ideje Aprilis és Május hónapok, alkalmas embereket lehet találni a' nagy nemes juh nyájak igazgatói közt. Ezeknek fáradságok jutalmául 100 darab pepinierre juhak külön választásáért 10; a' kevésbé fainakért 5 váltó forintokat fizetnek, mely jutalomért azok azon juhakat a' különböző osztályok szerint laistromba is vészik. A' birtokos maga is vagy az ő juhnyája fő gondviselője rövid idő alatt belé szokik ezen munkába, 's gyönyörűséggel fogja azt folytatni. Ily módon nem fog az ember ugyan azon gyapju zsákba oly különbéle gyapju elegyítést szemlélni. Ezen tárgyról bővebb útastást lehet találni ezen jeles könyvben: „Ueber den Werth und die Vortheile der Classification der Schaf-Heerden, von C. E. Sorge. Hofrichter in Fülel Neogr. Com.

Electo-r-juhak: 1764ben III. Károly spanyol király az akkori saxoniai választó fejedelemnek a' saxoniai juh-nyájak nemesítésére juhakat küldött volt ajándékban. Ezen juhak 1765ben Májusban a' spanyol király költségén Cadixból hajókon Hamburgba szállítottak; a' juhok vigyázatára két spanyol juhászok, egy főjuhász, 's egy juh-pakulár szolga küldettek. A' hajóra szállított 229 darab juhból 220 szerencsésen megérkezett Saxoniába, még pedig 92 kos és 128 anyajuh. Ezen spanyol juhászok ott maradtak 1766. esztendő nyaráig, 's addig más juhá-

szokat betanítottak a' juh gondviselésre. Ekkor igen sokan nevelték azon gondolatot hogy oly meszsze földről juhászok 's juhak szállíttatnak; maga a' spanyol király is azt vélte, hogy ezen juhak Saxonia vad éghajlata alatt elaljasodnak 's elvesztik gyapjuk fáinságát; minő gazdagon meghazuttolta a' következés ezen jövendölést, midőn ezen juhaktól nyerték a' mai fin gyapjus juhak szaporodásokat.

Ezen spanyol juhak eleintén kevés sükert mutattak. 1778ban újból vásároltak a' spanyol földön 260 darab juhakat, ezek Cadixból Hamburgon át 1779ben sept. 26ik megérkeztek Saxonniába. A' vásár summa az elszállítás költségével 10384 tallérokot tett. E' szerint Saxonniában ma három főbb fajai vannak a' nemes juhoknak a) a' Lohmeniek (Lohmener), b) a' Rennersdorfiak, mindezek a' spanyol földről 1765- és 1779ben hozott juhak ivadékai, az utóbbiak erősebb 's gazdagabb gyapjuak, c) a' Stolpeni, tisztán csak az 1779ben hozott juhakból szaporodtak, minden korcsosodás nélkül. Ezek kitűnnek nagy szép test alkotásokkal, gyapjuk gazdagságával; gyapjuk nagyon tömött, jollehet nem éppen olyan fin mint az a és b alatti két fajok. A' juhgyapju fáinsága gazdagságával együvé véve nem igen van oly mértékbe egyesülve, mint ezen harmadik fajhoz tartozó juhakban. (Gothaer Anzeiger.)

## A' RENDKIVÜLI EMLÉKEZŐ TEHETTSÉG PÉLDAI.

Cyrus a' maga hadi sergének minden katonáit név szerént esmérte és szollította. — Éppen ezt mondja a' historia Césárról-is. —

Mithridates, Pontus királya, 22 nyelveken beszélt, t. i. azon nemzetek nyelvén, melyek hatalma alatt voltak. — Hádrianus akármely könyvnek tartalmát szóról szóra elmondotta. — Seneca 2000 szót éppen azon rendel; melyel előtte elmondattak, újra elmondott. — Pascal az egyszer érzett és gondolt dolgot többször el nem felejtette. — Justus Lipsius (a' kit egyszer valóságos Lipsiából születettnek akartak tenni) kész volt akárkivel fogadni, hogy a' Tacitus annalissait, melyeket ő ki is adott, könyv nélkül elmondja. — A' 16ik és 17dik században voltak sok Theologusok, kik a' Bibliát eredeti nyelvben könyv nélkül tudták. — Egy hires angolné Misz Campbeel gyakorta egy napon 3 prédikátziót halgatott, 's azután szóról szóra elmondotta. — 'sat.

Bököny Central-University Library Cluj

## ROTHSCHILD HÁZA PÁRIZSBA.

Báró *Rothschild* Háza Párizsba most újból butoroztatott; a' falakon az arany alapokon fekvő tündöklő festések, 's az arany és ezüst szövetekből bársony virágokkal himzett előfüggők rogyogó fényét a' szem alig állhatja-ki; japani porcellán oszlopokon álló hasonló nagy edényekből ömlenek mindenfelé a' világító sugarok; bronzból lévő gazdagon aranyozott székek közzül mindenkinek árra 3 ezer forint. A' nagy teremben lévő kamin 70 forint. A' tükörbe mesterséggel elrejtett órának csak mutató lapját lehet szemlélni. Bársony szönyegeken arany himzések tündökölnek 's a' teremek felső párkányáról lefüggő ezüst és kék selyem szövetek vert ezüst ékesítéssel fénylenek. Minden teremben a' fény oly pazérolva van, hogy a' dámák öltözetei minden brilliántjaik mellett is szembe sem ömlenek. 'sat.